

Керенцева Я.А.

студентка,

Науковий керівник: Гаджиєва Ш.Н.

кандидат юридичних наук, викладач,

Запорізький національний університет

ДОКАЗУВАННЯ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Докази господарського процесу завжди були й залишаються центральним правовим інститутом, тому в період реформування останнього зростає потреба вивчення доказів і доказування з метою вдосконалення їх правового регулювання.

Законодавчі положення про докази і доказування в господарському процесі були предметом досліджень Абової Т., Ванеєвої Л., Васильєва С., Клеймана А., Комарова В., Курильова С., Молчанова В., Ніколенко Л., Побірченка І., Решетникової І., Сахнової Т., Смишляєва Л., Фаткуліна Ф., Стефана М., Шакаряна М., Юдельсона К., Юркова М. тощо.

Судові докази – поняття, яке поєднує в собі два тісно взаємозв'язаних елементи: фактичні дані як зміст доказів і засоби доказування як процесуальна форма. Фактичні дані, точніше відомості про певні обставини, відображають, віддзеркалюють факти реальної дійсності. Особливістю судових доказів є наявність процесуальної форми, встановлені вимоги щодо порядку отримання відомостей про обставини. Відомості про факти можуть бути отримані судом лише за допомогою передбачених законом засобів доказування (письмові, речові докази та інше) [4].

Доказами в господарському процесі є будь-які фактичні дані, на підставі яких господарський суд у визначеному законом порядку встановлює наявність чи відсутність обставин, на яких ґрунтуються вимоги і заперечення сторін, а також інші обставини, які мають значення для правильного вирішення господарського спору.

У ч. 2 ст. 32 Господарського процесуального кодексу України (ГПК України) передбачено, що засобами доказування в господарському процесі є: а) письмові докази, речові докази та висновки судових експертів; б) пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь в судовому процесі [2].

Письмовими доказами є документи й матеріали, які містять дані про обставини, що мають значення для правильного вирішення

спору. Документ – це результат відображення фактів, подій. Явищ об'єктивної дійсності і розумової діяльності людини за допомогою письма, графіки, фотографії, звукозапису або іншого способу на спеціальному матеріалі (папері, фотоплівці, папірусі, пергаменті тощо). До письмових доказів відносяться: установчі документи, договори (контракти), протоколи, акти (в тому числі акти державних та інших органів), ділова кореспонденція тощо. Вони подаються в оригіналі або в належним чином засвідченій копії [5].

Від письмових доказів слід відрізнити письмові пояснення представників сторін та інших осіб, які беруть участь у судовому процесі. Під іншими особами маються на увазі прокурор, представники третіх осіб, а також посадові особи та інші працівники підприємств, установ і організацій, коли їх викликано для давання пояснень, потреба в яких виникає під час розгляду справи. Відмінність цих засобів доказування від письмових доказів полягає в тому, що письмові пояснення є формою викладення так званих особистих доказів, джерелом яких є фізичні особи [3].

Речові докази – це зібрані, перевірені та оцінені у встановленому порядку предмети матеріального світу, властивості яких свідчать про обставини, що мають значення для справи. Головною особливістю речових доказів у порівнянні з іншими видами доказів є те, що вони представляють «не словесний або кодовий (цифровий, графічний) опис обставин, що мають значення для справи, а чуттєво-наочне втілення їх слідів і ознак, що збереглися до моменту провадження по справі» [5].

ГПК України (ст. 42) зазначає, висновок судового експерта повинен містити докладний опис проведених досліджень, зроблені в результаті їх висновки і обгрунтовані відповіді на поставлені господарським судом питання. Висновок подається господарському суду в письмовій формі, і копія його надсилається сторонам. Якщо під час проведення судової експертизи встановлюються обставини, що мають значення для правильного вирішення спору, з приводу яких судовому експерту не були поставлені питання, у висновок він викладає свої міркування і щодо цих обставин. У випадках недостатньої ясності чи неповноти висновку судового експерта господарський суд може призначити додаткову судову експертизу. При необхідності господарський суд може призначити повторну судову експертизу і доручити її проведення іншому судовому експерту. Висновок судового експерта для господарського суду не є

обов'язковим і оцінюється господарським судом за правилами, встановленими ст. 43 ГПК України. Відхилення господарським судом висновку судового експерта повинно бути мотивованим у рішенні [2].

Загальна схема доказування викладена, зокрема: у ч. 1 ст. 33 ГПК України – кожна сторона повинна довести ті обставини, на які вона посилається як на підставу своїх вимог і заперечень; у ч. 1 ст. 34 ГПК України – господарський суд приймає тільки ті докази, які мають значення для справи; у ст. 43 ГПК України, у якій викладені положення щодо оцінки доказів господарським судом. Таким чином, у господарському процесі обов'язок сторін довести «свої» обставини коригується (співвідноситься) з правом суду прийняти чи не прийняти докази в контексті їхнього значення для справи, що і є предметом оцінки господарського суду.

Аналіз положень щодо обов'язку доказування і подання доказів (ст. 33 ГПК України), належності і допустимості доказів (ст. 34 ГПК України), звільнення від доказування (ст. 35 ГПК України), витребування доказів (ст. 38 ГПК України) дозволяють стверджувати, що доказування є саме діяльністю суду та інших учасників процесу, метою якої є встановлення, повне з'ясування всіх дійсних обставин справи, які конкретизуються (індивідуалізуються) залежно від предмета спору, суб'єктного складу сторін, а також тих правовідносин, що мають місце між сторонами в тій чи іншій справі [1].

Отже, проблема доказів та доказування займає особливе місце в процесуальному праві, найважливішою частиною якого є доказове право. Саме теорія доказів та доказування розкриває зміст пізнавальної діяльності в судовому процесі з урахуванням встановлених законом процесуальних правил, вказує шляхи перевірки законного і правильного отримання доказів, умови формування достовірних висновків по справі.

Список використаних джерел:

1. Білецька Л. Доказування у господарському процесі України: на шляху до формування судових стандартів / Л. Білецька // Слово Національної школи суддів України. – 2013. – № 2. – С. 58–64.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1992 р. № 1798-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

3. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За ред. О. І. Харитонова. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К.: Істина, 2010. – 344 с.

4. Козирева В.П., Слесар І.В. Засоби доказування в господарському судочинстві / В.П. Козирева, І.В. Слесар // Юридична наука і практика: виклики часу: V міжнародна науково-практична конференція. – 2015. – Т. 3. – С. 120–123.

5. Прокопенко В.В. Господарський процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар [Електронний ресурс] / В.В. Прокопенко. – Режим доступу: <http://jurists.org.ua>.